

BUITENGEBEUREN IN TRIPLO

S.H. Poelstra

Ze zijn er dit jaar tot dusver maar weinig geweest, die dagen waarop je boven heidevelden en polders de hitte kunt zien trillen en je het bos of het water moet opzoeken om de nodige verkoeling te vinden; daarom herinner ik me nog goed die warme en zonnige dag in het begin van mei, waarop ik, fietsend over de Lage Vuursche, een bezoekje bracht aan de Stulpheide.....

De melodieuze zang van een Boomleeuwerik was al op enige afstand te horen en het duurde niet lang of ik lag tegen een zonnige helling, turend naar de vogel die als zangpost een hoge berk had uitgekozen. Wanneer de vogel zo zit lijkt de staart niet eens erg kort; de wenkbrauwstrepn, samen komend in de nek, steken licht af, de donkere vlek in de vleugelbocht is goed waarneembaar en het huifachtige gedeelte op de kop is iets donkerder dan de rest van de bovenzijde, die met wat donkere vlekjes is getekend; de zang is.... om lang naar te luisteren, een stroom van melodieuze vloeiende klanken, waarin een trillend en in toonhoogte dalend "lu-lu-lu-lu" regelmatig terug komt, wat het geheel een overigens onnadukkelijke weemoed verleent.

Ik zou deze soort gedurende de eerste helft van de meimaand een aantal keren tegenkomen op de Wester-, maar vooral op de Bussumerheide, zingend in cirkelende, licht golvende baltsvlucht; maar nooit zag ik hem mooier en beleefde ik zijn zang intenser dan op dit stuk zomerse heide temidden van de Vuursche bossen! Na een tijdje vloog de vogel weg en verdween in een wat verder gelegen perceeltje dennen; loom in de zon liggend keek ik naar twee Buizerds, die in grote trage kringen overtrokken en als stipjes in de verte verdwenen; toen trok iets anders mijn aandacht, opnieuw een grote stootvogel!

Op het eerste gezicht kiekendiefachtig, maar met een energieke vlucht en smallere, iets geknikte vleugels; toen hij dichterbij kwam vielen de lichte kop, de rossige onderzijde en de lichte vlekken op de ondervleugels op, alsmede de gevorkte staart, zodat kan worden geconcludeerd, dat ik met een Rode Wouw te doen had: bepaald geen vogel die hier dagelijks komt overvliegen.

Reeds op afstand was te zien, dat zijn rechtervleugel nogal gehavend was, enkele handpennen ontbraken geheel, andere staken op eigenaardige wijze uit; later kon ook de roodbruine onderzijde worden waargenomen, want de vogel zweefde en cirkelde zeker een minuut of acht boven het gebied, alvorens uit het gezicht te verdwijnen.

Voor het navolgende neem ik de lezer mee naar de 14e april van dit jaar, waarop ik een merkwaardige ontdekking deed; er was hier overigens geen vogel in het spel maar een vleermuis, een zoogdiertje dat vele vogelaars toch wel boeit, hetzij om zijn vliegend bestaan, dan wel om zijn fascinerende leefwijze of de unieke manier, waarop hij gebruik maakt van zijn echo-lokatie.

Het diertje waarvan hier sprake is werd van een afstand van ongeveer 300 meter geobserveerd, terwijl het kennelijk op jacht was boven het weiland tussen de Meentweg en de Valkeveenselaan in de gemeente Naarden.

Nog afgezien van het voor vleermuizen curieuze tijdstip, rond twaalf uur 's middags - hoewel ik ze in Noorwegen ook midden op de dag heb zien jagen - gebeurde er iets zeer opvallends: na een grillige fladdervlucht op enkele meters hoogte daalde het diertje en dook het gras in!

Even later vloog het weer op, fladderde opnieuw rond en dook in het grasland dichtbij een sloot, waarop het enige tijd uit het gezicht bleef; na een tijdje vloog de vleermuis weer op, zette zijn vlucht voort om vervolgens opnieuw het gras in te duiken.

Pogingen om het diertje op kortere afstand te zien te krijgen mochten niet baten, het bleef verder onzichtbaar. Omdat ik het een vreemd geval vond nam ik contact op met dr. A.M. Voûte, eminent vleermuizenkenner te Soest, die zo vriendelijk was mij wat uitvoeriger over deze dieren in te lichten; hij zei er o.a. het volgende over:

vleermuizen zijn goed in staat vanaf de grond omhoog te komen; dit is mede gebleken uit laboratoriumproeven, waarbij ze van een vlakke betonnen vloer opstegen. Met behulp van hun sterke vliegspieren gooien ze zich als het ware op, waarna ze direct beginnen te fladderen; sommige vleermuizen stijgen zelfs vanuit het water op; zijn ze erg nat, vooral op hun pels, dan zwemmen ze eerst naar de kant, laten zich opdrogen en kunnen dan weer vliegen.

Wanneer het 's nachts tamelijk koud is en er weinig te vangen valt, zie je in het voorjaar vleermuizen ook wel overdag jagen, als het warmer is en er meer insecten zijn - wat het vreemde tijdstip verklaart.

Overigens - volgens de heer Voûte, die tevens opmerkte dat het hier zeer waarschijnlijk een dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) betrof - zie je in het vrije veld vleermuizen zelden op de grond; dat dit diertje het gras in dook, ondermeer vlakbij een sloot, kan worden verklaard door te veronderstellen, dat zich daar insecten of andere kleine dieren ophielden, waarvan de geluidjes door de vleermuis (met zijn fenomenaal gehoor!) waren opgevangen.

Op 26 mei j.l., een prachtige zonnige dag, bracht ik een bezoek aan de Ankeveense Plassen, een gebied waar voor vogelaars meestal wel het één en ander te beleven is; om u een indruk te geven: nauwelijks was ik in het gebied of een Wielewaal liet zijn jodelende fluittonen horen en een man Bruine Kiekendief zweefde boven de rietkragen, op zoek naar voedsel; Kleine Karekiet, Rietzanger en Snor konden verderop heel mooi worden gehoord en gezien, de lucht was vervuld van Koekoekgeroep, een Braamsluiper liet zijn ratelliedje horen en Zwarte Sterntjes scheerden elegant over het water.

Door een collega-vogelaar werd ik attent gemaakt op een man Woudaapje, dat zich aan de overkant van de sloot langs het Bergse Pad bevond; de vogel zat daar in de over het water hangende takken, nog geen 10 meter afstand van ons verwijderd, zodat gedetailleerde observatie mogelijk was.

De snavel van de kleine reiger was geelachtig met iets oranje aan de basis, de zwarte kruin en bovenzijde hadden een blauwe glans, de lichte vleugelvelden tere isabelkleurige tinten: de pootkleur was groen.

De vogel - in het geheel geen schuwe indruk makend - zat in de houding kop omlaag/staart omhoog, speurend in het water om toe te stoten bij het passeren van iets eetbaars.

Het was echter duidelijk, dat hij vanaf zijn zithoogte nooit met de snavel het wateroppervlak zou kunnen bereiken; ook als hij zich uitrekte, zodat hij met de ver uitgestrekte hals veel langer leek, bereikte hij de waterspiegel niet!

Dit dilemma leek mij interessant genoeg om aan de rand van het Bergse Pad plaats te nemen en af te wachten. De tijd verstreek; op zeker ogenblik rekte hij de hals, speurde..... en dook in zijn geheel vanaf de tak het water in, kop vooruit; even was hij onzichtbaar, toen dook hij (als een Aalscholver) weer op sprong op de oever, het water in pareltjes uit zijn verenpak schuddend, dat terstond droog leek te zijn.

Als hij al iets gevangen had moest het klein zijn geweest, want het was niet te zien dat hij iets had ingeslikt; bedachtzaam stappend tussen de oevervegetatie was deze toch wat geheimzinnige vogel nog geruime tijd waarneembaar; toen hij dat niet meer was, ging een zeer tevreden vogelaar huiswaarts.